



แนวทางการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชน
ที่ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ
กรณีศึกษา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
พระนครศรีอยุธยา
Self-control of Non-recidivistic Juvenile
Drug Offenders: A Case Study of
Ayutthaya Juvenile Training Center

อิสริยา สันติธรรม*

Issariya Santitham

อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์**

Aranee Vivatthanaporn

■ บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนที่ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ในช่วงเวลาที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลทำให้เด็กและเยาวชนไม่กระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ รวมถึงเพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) เด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ภายในระยะเวลา 6 เดือน จำนวน 10 ราย (2) เจ้าหน้าที่ในตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 2 ราย ตำแหน่งนักจิตวิทยา จำนวน 1 ราย โดยมี

* หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Master of Arts Program in Criminology and Justice Administration, Rangsit University

** รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Deputy Dean for Administrative Affairs, Faculty of criminology and justice administration, Rangsit University

Received: May 9, 2021 Revised: September 20, 2021 Accepted: September 20, 2021

ประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและเยาวชน ที่กระทำผิดมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี รวมถึง และ (3) ศึกษาครอบครัวของเด็กและเยาวชน จำนวน 3 ครอบครัว ที่ศาลเคยตัดสินให้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พระนครศรีอยุธยาแล้ว 1 ครั้ง ในคดีเกี่ยวกับ ยาเสพติดให้โทษ แล้วไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ ในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษอีก ภายในระยะเวลา 6 เดือน ทั้งนี้ได้ทำการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชนพระนครศรีอยุธยา จำนวนรวมทั้งสิ้น 16 ราย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการควบคุมตนเอง ของเด็กและเยาวชนที่ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ ในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ในช่วงเวลา ที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชน คือ (1) การตระหนักถึงความรัก และความห่วงใยของครอบครัว (2) การที่เด็ก และเยาวชนได้รับโอกาส และการส่งเสริม สนับสนุนจากสังคม (3) การตั้งเป้าหมายในชีวิต และมุ่งมั่นตั้งใจทำตามเป้าหมายอย่างแน่วแน่ (4) การรู้จักที่จะอดทนรอคอยความสำเร็จ (5) การมีทักษะในการปฏิเสธ (6) การมีทักษะ ในการเลือกคบเพื่อน (7) การมีทักษะในการ ผ่อนคลายอารมณ์ (8) การหลีกเลี่ยงสภาพการณ์ หรือสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงให้กลับไป อยู่เกี่ยวกับยาเสพติด (9) การนึกถึงประโยชน์ และโทษในการไม่กลับไปหรือกลับไปเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด (10) การหวงคิด/นึกถึง การกลับ เข้าไปในสถานควบคุม และ (11) การกำหนด ต้นแบบที่ดีเพื่อยึดถือเป็นแบบอย่างในการ ดำเนินชีวิต และปัจจัยที่มีผลทำให้เด็ก และเยาวชนไม่กระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด

ให้โทษ มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน ทั้งปัจจัยด้านตนเอง ปัจจัยด้านครอบครัว และบุคคลใกล้ชิด ปัจจัยด้านสังคมชุมชน ปัจจัยด้านการคบเพื่อน และปัจจัยด้าน แบบอย่างที่ดี รวมถึงปัจจัยด้านการใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์ โดยแนวทางในการป้องกันการ กระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดี เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในส่วนระดับปฏิบัติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวง ยุติธรรม ควรเน้นการเรียนรู้และเพิ่มโปรแกรม หรือกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน และควรเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนมีการ วางแผนอนาคต อีกทั้งควรเน้นกระบวนการ เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยเฉพาะการ ให้เด็กและเยาวชนออกไปเตรียมความพร้อม ก่อนปล่อยตัวภายนอกสถานควบคุม รวมถึง ควรมีการอบรมให้ความรู้ส่งเสริมทักษะ การเลี้ยงดูลูกวัยรุ่น การดูแลเด็กและเยาวชน ภายหลังปล่อยตัวอย่างเหมาะสมให้แก่ ผู้ปกครอง นอกจากนี้สถาบันครอบครัวและ สถาบันการศึกษาควรมีการปลูกฝังความ กตัญญูทดแทนให้แก่เด็กและเยาวชน และควร ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างที่เหมาะสม ควบคู่ไปด้วย ในระดับนโยบาย กรมพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควร ผลักดันให้มีการจัดตั้งศูนย์เตรียมความพร้อม ก่อนปล่อย และเพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อ ให้เกิดการให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่เคย กระทำผิด รวมถึงผลักดันให้มีระบบการ ติดตาม การส่งต่อและเฝ้าระวังเด็กและ เยาวชน ที่มีความเสี่ยงกระทำผิดซ้ำในคดี ยาเสพติด โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชน ตลอดจน

การสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีให้กับประชาชนในการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหาการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

คำสำคัญ: แนวทางการควบคุมตนเอง, ปัจจัยที่มีผลทำให้เด็กและเยาวชนไม่กระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด, การป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด

■ Abstract

The objectives of this research were to study guidelines for self-control of non-recidivistic juvenile drug offenders at the time of their release from the Juvenile Training Center and to study factors affecting the juvenile for recidivism on drug offense, as well as to propose for the prevention of non-recidivistic juvenile drug offenders. The qualitative research was conducted by in-depth interview of three sample groups: (1) 10 non-recidivistic juvenile drug offenders within 6 months, (2) 2 social workers and 1 psychologist who have experienced in the juvenile offender work for at least three years, and (3) 3 families which the children have been judged for drug case to attend the Ayutthaya Juvenile Training Center by the court once and have no recidivistic record within 6 months. A total 16 people from the Ayutthaya Juvenile Training Center have been purposively selected for the study.

The results showed that the self-control guidelines for non-recidivistic juvenile drug offenders at the time of their release from the Juvenile Training Center were as follows: (1) awareness of love and care from family, (2) opportunity and supports from the society for the juveniles, (3) aiming for the goal of life and be concentrated on, (4) realizing to be patient for the success, (5) owning the skill of rejection, (6) having the skill of friend selection, (7) having the skills of emotional relax, (8) avoidance of the drug risk circumstances or situations, (9) realizing the benefits and drawbacks of drug related recidivism, (10) thinking / recalling of returning to the control place, and (11) role model establishing as a life coach guideline. The factors affecting of non-recidivistic juvenile drug offenders include self-determination, family and intimate person, society, friendship, the role model and the productive free-time management. In terms of the operational level for the prevention of recidivism of juvenile drug offenders, Department of Juvenile Observation and Protection, Ministry of Justice should emphasize on the development program or activity of life skills for the juveniles. Future planning and preparation before the release should be emphasized, especially the opportunity for staying as home before leaving the training center. Moreover, their parents should be

educated about the appropriate youth raising scheme and taking care of the juveniles after their release. In addition, family and education institute should educate the gratitude aspect to the juveniles and also encourage them to make the most benefit for their free times. Consider the policy level, Department of Juvenile Observation and Protection, Ministry of Justice should promote the pre-release center establishment and enhance public relations by providing the opportunity to the juveniles as well as the system of monitoring, referral and surveillance for the high-risk drug recidivism through the participation networks. Additionally, the awareness and mindfulness among the publics in terms of drug recidivism prevention in juvenile offenders should be achieved.

Keywords: Self-control Guidelines, Recidivism factors of juvenile drug offender, Prevention of recidivism for juvenile drug offender

■ บทนำ

เด็กและเยาวชนถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อประเทศชาติ เนื่องจากเด็กและเยาวชนเหล่านี้จะต้องเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ เด็กและเยาวชนจึงควรได้รับการดูแลและส่งเสริมศักยภาพ และพัฒนาการตามช่วงวัยอย่างเหมาะสม ตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งเป็น

คุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2561)

ปัจจุบันพบว่าหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้ตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลและพัฒนาเด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ยังมีเด็กและเยาวชนอีกส่วนหนึ่งที่ก้าวพลาด พลัดพลั้ง กระทำผิดกฎหมาย และเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งอาจจะได้รับผลกระทบมาจากปัจจัยส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชน เป็นต้น ทั้งนี้ รวมไปถึงปัจจัยทางสังคมภายนอก ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ ความยากจน สภาพปัญหาครอบครัวแตกแยก ยาเสพติด อาชญากรรม การค้ามนุษย์ การคบเพื่อน และอื่นๆ เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นวัยที่มีประสบการณ์และทักษะในการใช้ชีวิตน้อย มีความเปราะบางรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้จำเป็นต้องตกอยู่ในสถานะทั้งที่เป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ

ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพบว่า จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมลดลง แต่ก็ยังพบว่า มีเด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งที่กระทำความผิดซ้ำและกลับเข้าสู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนอีกครั้ง ซึ่งสถิติของกรมพินิจฯ ที่แสดงจำนวนคดีที่กระทำความผิดซ้ำในช่วงปี พ.ศ. 2560-2562 (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2563) พบว่า ตัวเลขย้อนหลัง 3 ปี ในปี พ.ศ. 2560-2562 จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำมีแนวโน้มที่สูงขึ้น

ซึ่งสถิติฐานความผิดที่มีการกระทำผิดซ้ำมากที่สุด 3 ปี คือ ฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ รองลงมาคือ ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามลำดับ ซึ่งทั้งสองฐานความผิดนี้มีจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำและถูกดำเนินคดีมากกว่าคดีอื่นหลายเท่าตัว ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่น่าพิจารณา โดยเฉพาะการกระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษที่มีแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน ถือเป็นปัญหาสำคัญของประเทศชาติที่ทุกภาคส่วนต้องตระหนักและดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายอย่างเร่งด่วน เพราะเด็กและเยาวชนเหล่านี้ถือเป็นกลุ่มคนเปราะบาง ยังรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ซึ่งมีความเสี่ยงที่ก้าวผิดพลาดพลั้ง เดินไปในทางที่ผิดได้ ซึ่งในช่วงอายุดังกล่าวนี้ ในทางอาชญาวิทยาในกลุ่ม Life-Course theory ถือว่าเป็นช่วงอายุที่มีปัญหา มากกว่ากลุ่มอื่นๆ เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และช่วงนี้เป็นช่วงที่มีการกระทำผิดมากที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี (พีร วงศ์อุปราช และชาญคณิต ก.สุริยะมณี, 2554) ดังนั้น เด็กและเยาวชนในกลุ่มดังกล่าว ควรจะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษมากกว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่นๆ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้กลุ่มเด็กและเยาวชนเหล่านี้กระทำความผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ หรือพลาดพลั้งกระทำผิดซ้ำในคดีอื่นๆ ขึ้นอีก จนนำไปสู่การเกิดปัญหาต่อสังคมและประเทศชาติ

ซึ่งผลการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการแก้ไขการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 7 จังหวัดเชียงใหม่ ของ ณัฐฉา จันดี (2555) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนมากที่สุด คือ ปัจจัยทางด้านการควบคุมตนเอง (self-control) หรือหมายความว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเหล่านี้ จะมีระดับในการควบคุมตนเองที่ต่ำ คือ มีลักษณะบุคลิกภาพแบบ impulsive ขอบเสี่ยง มักจะใช้ภาษากายมากกว่าภาษาพูด มักจะยึดถือตนเองเป็นจุดศูนย์กลางและโกรธฉุนเฉียวง่าย โดยงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการไม่กระทำผิดซ้ำของเยาวชน ศึกษากรณีศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา พบว่า การมีความสามารถในการควบคุมตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนมิให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำได้เช่นกัน (จารุณี แซ่ตั้ง, 2548) เพราะฉะนั้น การควบคุมตนเองจึงถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมากและมีผลต่อการกระทำผิดของมนุษย์ทุกคน

จากกรณีดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งสนใจศึกษาการไม่กระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ โดยศึกษาในบริบทของการควบคุมตนเอง รวมถึงความสามารถในการควบคุมความรู้สึก อารมณ์ และการยับยั้งชั่งใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน เมื่อเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวและออกไปอยู่ร่วมกับชุมชนและสังคมภายนอก เด็กและเยาวชนจะต้องเผชิญกับสิ่งกระตุ้นหรือแรงยั่วยู่ที่จะเข้ามาทดสอบจิตใจ เพราะฉะนั้นความเข้มแข็ง

ทางจิตใจและความสามารถในการควบคุมตนเองได้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กและเยาวชนไม่ก้าวพลาดกระทำผิดซ้ำได้อีก ทั้งนี้เป็นการศึกษาเรียนรู้จากเด็กที่สามารถควบคุมตนเองได้ ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ จากเจ้าหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ จากนักจิตวิทยา และจากครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการหาแนวทางควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนหาปัจจัยที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนที่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนกลับไปกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดอีก พร้อมทั้งหาแนวทางป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำในคดีที่เกี่ยวข้องยาเสพติดให้โทษ และให้สามารถกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชน สังคม ได้อย่างเป็นปกติสุข

■ วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวทางการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนที่ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ในช่วงเวลาที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลทำให้เด็กและเยาวชนไม่กระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

■ แนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง “การควบคุมตนเองของเด็ก

และเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ กรณีศึกษา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา” คือ ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เช่น แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง (Self-Control) แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น ปัจจัยที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด แนวคิดพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้ยาเสพติด แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น เช่น ทฤษฎีพัฒนาบุคลิกภาพของอีริคสัน และแนวคิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม เช่น การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย การสงเคราะห์เด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย และการปฏิบัติงานชุมชนบำบัด (Therapeutic Community : TC) ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา

■ ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตประชากร

กลุ่มประชากรในการศึกษานี้มีทั้งหมด 3 กลุ่ม รวมเป็นประชากรทั้งสิ้น 16 ราย ดังนี้

1. เด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำจำนวน 10 ราย โดยเป็นเด็กและเยาวชนที่เคยได้รับการปล่อยตัวและกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมแล้วไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำภายในระยะเวลา 6 เดือน และศึกษาจากฐานความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ซึ่งเป็นฐานความผิดที่เด็กและเยาวชนมีจำนวนการกระทำผิดซ้ำมากที่สุด
2. เจ้าหน้าที่ในตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์จำนวน 2 ราย และตำแหน่งนักจิตวิทยา จำนวน 1 ราย โดยมีประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี

3. ครอบครัวของเด็กและเยาวชน จำนวน 3 ครอบครัว ที่ศาลเคยตัดสินให้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พระนครศรีอยุธยามาแล้ว 1 ครั้ง ในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษแล้วไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ ในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษอีก ภายในระยะเวลา 6 เดือน นับจากวันที่ได้รับการปล่อยตัว

ขอบเขตพื้นที่

ศึกษาประชากรในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำมากที่สุด เป็นลำดับที่ 8 จาก 20 ศูนย์ฝึกฯ และเป็นหน่วยงานที่ใช้รูปแบบ “กระบวนการชุมชนบำบัด” (Therapeutic Community : TC) เป็นหลักในการบำบัด แก้อาการ และพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล

■ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนที่ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ ในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ” นั้น ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative methodology) เป็นหลักในการศึกษา เนื่องจากมีความมุ่งเน้นที่จะศึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมาแล้ว 1 ครั้ง แต่ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ภายในระยะเวลา 6 เดือน โดยเป็นการศึกษาจากการสัมภาษณ์ในเชิงลึก (in-depth interview) เพื่อการเข้าถึงข้อมูล และทำความเข้าใจผู้ให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (purposive sampling)

โดยใช้หลักการตามแนวความคิดของ Patton (1990) มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ และตรงกับวัตถุประสงค์/ปัญหาในการวิจัยมากที่สุด (information-rich cases)

การเข้าถึงกลุ่มประชากร

ผู้วิจัยใช้วิธีการทำหนังสือจากทางมหาวิทยาลัยถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล และเมื่อเข้าสู่กระบวนการศึกษา และการเข้าถึงกลุ่มประชากรนั้น ผู้วิจัยจะขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างจากนักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนตามคุณสมบัติของกลุ่มประชากรที่ได้กำหนดขอบเขตของประชากรไว้แล้วข้างต้น คือ กลุ่มประชากรทั้งหมด 3 กลุ่ม ประกอบด้วย เด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำ จำนวน 10 ราย เจ้าหน้าที่ในตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 2 ราย ตำแหน่งนักจิตวิทยา จำนวน 1 ราย และครอบครัวของเด็กและเยาวชน จำนวน 3 ครอบครัว รวมเป็นประชากรทั้งสิ้น 16 ราย ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัยจะต้องมีความสมัครใจ และยินยอมที่จะเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล โดยมีวิธีการตรวจสอบเครื่องมือโดยผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
2. เครื่องบันทึกเสียง ซึ่งผู้วิจัยจะขออนุญาตและแจ้งสิทธิ์ที่จะตอบคำถาม ในกรณีที่ไมพร้อมหรือไม่สะดวกที่จะให้ข้อมูลอาจจะขอพักหรือหยุดการให้ข้อมูลก็สามารถทำได้ทันที ก่อนทำการสัมภาษณ์ทุกครั้ง พร้อมทั้งอธิบายถึงหลักการ

รักษาความลับและการทำลายข้อมูลในการ
ทำวิจัยให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจ

3. สมุดบันทึกเพื่อจดบันทึกรายละเอียด
ในการสัมภาษณ์และการสังเกต

4. นักวิจัยในฐานะเครื่องมือในการวิจัย
โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐาน
ของการเคารพในสิทธิมนุษยชน คุณค่าและ
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะปัจเจกบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากระเบียบ
วิธีวิจัยและเครื่องมือต่าง ๆ ทั้งจากเอกสาร
ที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่ม
เป้าหมายนั้น มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)
เพื่อจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล
ตีความข้อมูล และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยที่ได้
จากการตีความข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล

ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลโดยการเปรียบเทียบ
ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง ร่วมไปกับ
การใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลาย ๆ วิธี ดังนี้
คือ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ
ต่าง ๆ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย
เป็นรายบุคคล ซึ่งมีการตรวจสอบความเที่ยงตรง
ของข้อมูล (validity) โดยการพิจารณาจากอาจารย์
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

■ ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ประมวลผลการศึกษาเชิงคุณภาพ
โดยการจัดเรียงเรียงหมวดหมู่และวิเคราะห์
ผลการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปประเด็นที่สำคัญ
โดยแบ่งเป็นผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์
ของการวิจัยนำเสนอรายละเอียดตามลำดับ
ดังนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษา
แนวทางการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชน
ที่ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด
ให้โทษ ในช่วงเวลาที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึก
และอบรมเด็กและเยาวชน จากผลการศึกษา
พบว่า วิธีการ/แนวทางที่เด็กและเยาวชนนึกถึง
หรือคิดไตร่ตรองเพื่อที่จะสามารถควบคุมตนเอง
ให้หลีกเลี่ยงสถานการณ์ หรือสิ่งกระตุ้นที่อาจจะ
ทำให้เด็กและเยาวชนต้องกลับเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ
ยาเสพติดจนนำไปสู่การกลับไปกระทำผิดซ้ำนั้น
ได้แก่แนวทางในการควบคุมตนเอง 11 แนวทาง
ดังต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 การตระหนักถึงความรักและ
ความห่วงใยของครอบครัว พบว่า เป็นแนวทาง
ที่เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มักจะใช้ในการ
ควบคุมตนเองมากที่สุด โดยการตระหนักและ
นึกถึงครอบครัว หรือบุคคลอันเป็นที่รัก ก่อนที่จะ
ตัดสินใจไม่กระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด
เนื่องจากเด็กและเยาวชนมีความรู้สึกสงสาร
ครอบครัว กลัวว่าจะทำให้ครอบครัวลำบาก
หรือเดือดร้อนหากตนเองกลับไปยุ่งเกี่ยวกับ
ยาเสพติดอีก ครอบครัวหรือบุคคลอันเป็นที่รัก
เป็นเสมือนที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้แก่เด็ก
และเยาวชน เป็นกำลังใจหรือแรงบันดาลใจ
ที่สำคัญที่สุดในการควบคุมจิตใจให้เด็กและเยาวชน
มีความเข้มแข็ง สามารถก้าวผ่านสถานการณ์
หรือสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ
เกี่ยวกับยาเสพติดได้

แนวทางที่ 2 การที่เด็กและเยาวชนได้รับ
โอกาสและการส่งเสริมสนับสนุนจากสังคม
จากการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนบางคน
ได้รับกำลังใจและแรงบันดาลใจจากบุคคล
ในสังคม เช่น เจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก
และเยาวชนที่คอยดูแลช่วยเหลือและเอาใจใส่เด็ก

และเยาวชนทั้งในระหว่างที่เด็กและเยาวชนอยู่ในสถานควบคุมจนกระทั่งออกมาดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกผูกพัน และไม่ยากที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ผิดหวัง หรือการที่เจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกฯ ยังคงติดตามสอบถามพฤติกรรมของเด็กเยาวชนถึงแม้ว่าจะได้รับการปล่อยตัวไปแล้วทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกว่ามีคนคอยห่วงใย และเป็นการเตือนสติในการควบคุมตนเองไม่ให้กลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก นอกจากนี้การที่เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสและการส่งเสริมสนับสนุนจากสังคม เช่น การให้โอกาสในการประกอบอาชีพ การสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ล้วนมีผลต่อการควบคุมจิตใจ และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้อยู่ในสังคมอย่างสงบสุข

แนวทางที่ 3 การตั้งเป้าหมายในชีวิต และมุ่งมั่นตั้งใจทำตามเป้าหมายอย่างแน่วแน่ พบว่า การที่เด็กและเยาวชนมีการวางแผนชีวิตที่ชัดเจน มีเป้าหมาย และมุ่งมั่นตั้งใจทำตามเป้าหมายอย่างแน่วแน่ จะเป็นสิ่งที่จะช่วยควบคุมความคิด และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้สามารถหักห้ามใจตนเองได้ เพราะกลัวว่าหากกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก จะทำให้ต้องกลับเข้าสู่สถานควบคุม ส่งผลให้ไม่สามารถทำตามเป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้งการมีเป้าหมายชีวิตยังเป็นส่วนช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนมีแรงบันดาลใจที่จะมุ่งมั่นทำตามความฝัน มีจุดมุ่งหมายปลายทาง และมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ชัดเจน

แนวทางที่ 4 การรู้จักที่จะอดทนรอคอยความสำเร็จ พบว่า ความอดทนต่อการกระทำสิ่งต่าง ๆ และการรอคอยผลสำเร็จให้เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถควบคุม ยับยั้ง ความคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ

ของตนเองให้ไม่กลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ เช่น เด็กและเยาวชนที่เคยมีเงินจำนวนมากจากการขายยาเสพติด แต่ปัจจุบันกลับตัวกลับใจเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดี ประกอบอาชีพที่สุจริต แต่รายได้อาจจะลดน้อยลง และรู้สึกเหน็ดเหนื่อยมากขึ้น ซึ่งถ้าหากเยาวชนเรียนรู้ที่จะอดทนในการทำงาน และรอคอยผลสำเร็จให้ได้ เช่น รอให้เงินเดือนขึ้น รอให้ได้เลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนสามารถเอาชนะจิตใจของตนเองให้ไม่หวนกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดซ้ำ

แนวทางที่ 5 ทักษะในการปฏิเสธ พบว่า เด็กและเยาวชนที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เมื่อกลับออกมาดำเนินชีวิตในสังคมแล้ว ส่วนใหญ่ในช่วงแรก ๆ มักจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ หรือสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ที่อาจจะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ที่เพื่อนชักชวนให้เสพหรือขายยาเสพติด หรือการชักจูงไปในทางที่ไม่ดี แต่หากเด็กและเยาวชนมีทักษะในการปฏิเสธที่ดี ก็จะสามารถทำให้ควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ไม่ให้อ่อนตามเพื่อนในการกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกครั้ง

แนวทางที่ 6 ทักษะในการเลือกคบเพื่อน พบว่า แนวทางนี้นับได้ว่าเป็นการปฏิเสธการเสพหรือขายยาเสพติดที่สำคัญที่สุด เนื่องจาก บางครั้งเด็กและเยาวชนได้ปฏิเสธคนที่มาชักจูงให้กลับไปเสพหรือขายยาเสพติดแล้ว แต่เขายังวนเวียนกลับมาชวนซ้ำอีก ทำให้ต้องกลับไปเผชิญกับสถานการณ์หรือสิ่งยั่วยุซ้ำแล้วซ้ำเล่า ฉะนั้น การตัดขาดหรือเลิกคบเพื่อนที่จะชักจูงให้ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ก็จะสามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนควบคุมตนเองให้ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำได้ เช่นเดียวกับการเลือกคบเพื่อนที่ดี

ที่คอยช่วยกันตักเตือน และชักนำกันไปในทางที่ดี ก็จะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีสติในการควบคุม ความคิดและพฤติกรรมของตนเองได้

แนวทางที่ 7 ทักษะในการผ่อนคลายอารมณ์ พบว่า ในช่วงแรก ๆ ที่เด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัว และออกมาดำเนินชีวิตในสังคม เด็กและเยาวชนจะอยู่ในช่วงที่กำลังปรับตัว มักจะมีความคิดฟุ้งซ่าน สับสน มีความคิดวนเวียน หมกมุ่นที่จะกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การมีทักษะในการผ่อนคลายอารมณ์ จัดการ กับอารมณ์ของตนเอง จะช่วยให้เด็กและเยาวชน สามารถควบคุมจิตใจของตนเองให้ไม่กลับไป เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สามารถรับมือกับสถานการณ์ ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

แนวทางที่ 8 การหลีกเลี่ยงสภาพการณ์ หรือสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงให้กลับไปยุ่งเกี่ยวกับ ยาเสพติด พบว่า การหลีกเลี่ยง หรือเลิกเกี่ยวข้องกับ สังคม สถานการณ์ หรือสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ที่เป็นความเสี่ยง จนนำไปสู่การกลับไปกระทำ ผิดซ้ำ เช่น การเปลี่ยนแปลงแหล่งที่อยู่อาศัย ออกไปจากแหล่งค้าขายยาเสพติด การเปลี่ยน สังคมเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นต้น เพื่อเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง รวมถึง เป็นการควบคุมสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ที่อาจจะทำให้เกิดการกลับไปเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดได้

แนวทางที่ 9 การนึกถึงประโยชน์และโทษ ในการไม่กลับไปหรือกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นแนวทางที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนได้คิด ไตร่ตรองถึงประโยชน์และโทษจากการเสพ/ ขยายยาเสพติด ว่าหากกลับไปกระทำแล้ว จะเกิด ผลกระทบทางบวกหรือลบแก่ตนเองและคน รอบข้างอย่างไร สามารถที่จะรับผลที่จะตามมา ได้หรือไม่ เช่น การที่ไม่กลับไปเสพยาเสพติดอีก

ทำให้สุขภาพดีร่างกายแข็งแรง รู้สึกมีคุณค่า ภูมิใจ ในตนเอง อยู่ในสังคมอย่างสบายใจ ไม่หวาดระแวง เป็นต้น ซึ่งจะช่วยควบคุมพฤติกรรมให้เด็กและ เยาวชนสามารถยับยั้งจิตใจของตนเองให้ไม่กลับไป กระทำผิดซ้ำอีก

แนวทางที่ 10 การหวนคิด/นึกถึง การกลับ เข้าไปในสถานควบคุมเป็นแนวทางที่เด็ก และเยาวชนส่วนใหญ่มักจะคิดไตร่ตรองถึง ประสบการณ์หรือบทเรียนที่ได้รับจากการเข้าไป ในสถานควบคุม ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกขาด อิศรภาพ ความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง ความลำบาก ความรู้สึกเสียเวลาในการดำเนินชีวิต หรือความ รู้สึกคิดถึงบ้าน เพราะฉะนั้นจึงเป็นแนวทางที่จะ ช่วยเตือนสติให้เด็กและเยาวชนยังคิดก่อนที่จะ กลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพราะกลัวที่จะ ต้องกลับเข้าไปอยู่ในสถานควบคุม

แนวทางที่ 11 การกำหนดต้นแบบที่ดี เพื่อยึดถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต จากการ ศึกษาพบว่า มีเด็กและเยาวชนและเจ้าหน้าที่ บางส่วนที่มีความคิดเห็นว่าการมีแบบอย่างที่ดี ในชีวิตแล้วยึดถือเป็นไปปฏิบัติตาม จะทำให้เด็ก และเยาวชนมีแรงจูงใจ หรือมีกำลังใจที่จะควบคุม ตนเองไม่ให้กลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก เพราะอยากที่จะมีชีวิตที่ดีเหมือนแบบอย่าง ที่ตนเองประทับใจหรือศรัทธา ดังเช่นบทสัมภาษณ์ ของเด็กและเยาวชนคนหนึ่งที่ว่า ไอ้ดอลของเขา คือ คุณนัท นิสามณี จากรายการสะบัดปรอง ทางช่อง Youtube

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลทำให้เด็กและเยาวชน ไม่กระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้เด็ก และเยาวชนไม่กระทำผิดซ้ำ ในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ให้โทษ ประกอบไปด้วย 6 ปัจจัย ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยด้านตนเอง พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ตระหนักและเห็นคุณค่าในตนเอง มีความรักและภาคภูมิใจในตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีเป้าหมายและมีการวางแผนในชีวิต ประกอบกับมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคมีความอดทน และพยายามที่จะไปสู่ความสำเร็จที่วางไว้ มีทักษะชีวิตในการรับมือกับสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ รวมถึงมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล สามารถคิดไตร่ตรองแยกแยะถึงประโยชน์และโทษของการกระทำต่าง ๆ สามารถเรียนรู้จากบทเรียนหรือประสบการณ์และนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีจิตใจที่เข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันที่ดีในการเป็นเกราะป้องกันที่ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถเอาชนะจิตใจของตนเองได้ โดยไม่หวนกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอันจะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ

ปัจจัยที่ 2 ปัจจัยด้านครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด พบว่า แรงบันดาลใจหรือกำลังใจที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้เด็กและเยาวชนไม่กลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด คือ ครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นเสมือนที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ที่สามารถเป็นที่พึ่งให้แก่วัยเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนได้คิดไตร่ตรองถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลที่ตนเองรัก หากตนเองกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก เช่น กลัวทำให้บิดามารดาเดือดร้อน เสียใจ หรือผิดหวัง กลัวจะไม่ได้อยู่กับครอบครัว รู้สึกสงสารบิดามารดา เป็นต้น ฉะนั้น ปัจจัยด้านครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด จึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด เป็นปัจจัยสนับสนุนเชิงบวก

ที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนก้าวผ่านวิกฤติต่าง ๆ ในชีวิต ทั้งในแง่ของการให้ความรักความห่วงใย และในแง่ของการอบรมเลี้ยงดู เพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด

ปัจจัยที่ 3 ปัจจัยด้านสังคมชุมชน พบว่า สังคมชุมชนมีบทบาทสำคัญในการช่วยป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจนนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม ในการป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้กลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดซ้ำ ทั้งในแง่ของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ส่งเสริมและสนับสนุนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้ดีขึ้น โดยเฉพาะหน่วยงานในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจากผลการศึกษาพบว่ากระบวนการบำบัดของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ที่ใช้หลักการชุมชนบำบัด และการแบ่งหน้าที่เด็กและเยาวชนตามโครงสร้างสายงาน โดยการให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมเรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมบำบัดยาเสพติด กิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต กิจกรรม TO BE NUMBER ONE กิจกรรมกลุ่มประชุมเช้า (morning meeting) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (self help group) และกิจกรรมครูที่ปรึกษา ตลอดจนกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยการให้เด็กและเยาวชนออกไปทดลองใช้ชีวิตในชุมชนเป็นต้น ล้วนเป็นกิจกรรมที่ช่วยบำบัดแก้ไขพฤติกรรมและเสริมสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีภูมิคุ้มกัน

สามารถเรียนรู้ และปรับตัวก่อนออกไปดำเนินชีวิตข้างนอก และเมื่อเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวออกมาแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การมอบโอกาสครั้งที่สองให้แก่เด็กและเยาวชนที่เคยก้าวพลาด โดยการให้พื้นที่ยื่นในสังคมไม่รังเกียจ เข้าใจและไม่ตีตราหรือปิดกั้นโอกาสในการพัฒนาศักยภาพตามความเหมาะสมของเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นการให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค และส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การให้โอกาสในการประกอบอาชีพที่สุจริต การสนับสนุนให้มีปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและมีคุณภาพ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงสิ่งแวดล้อมแหล่งที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสมต่อเด็กและเยาวชน มีความปลอดภัย ไม่เสี่ยงในการก่ออาชญากรรม และเอื้อต่อการพัฒนาตนเองของเด็กและเยาวชน

ปัจจัยที่ 4 ปัจจัยด้านการคบเพื่อน พบว่าเพื่อนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ถ้าเด็กและเยาวชนอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ดีหรือคบเพื่อนที่ดี ก็จะชักนำกันไป ในทางที่ดี ช่วยกันดักเตือนไม่ให้ไปกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสมช่วยกันดูแลสนับสนุนซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจ เป็นที่ปรึกษาที่ดีต่อกัน เพื่อนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเป็นเกราะป้องกันไม่ให้กลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ปัจจัยที่ 5 ปัจจัยด้านแบบอย่างที่ดี พบว่าแบบอย่างที่ดี (idol) เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยทำให้เยาวชนมีแรงบันดาลใจที่จะปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นคนที่ดีขึ้น มีแรงผลักดันที่จะเป็นให้ได้แบบเขา เช่น เด็กและเยาวชนยึดถือเน็ตไอดอลที่ตนเองชื่นชอบมาเป็นแบบอย่าง หรือเด็ก

และเยาวชนยึดบุคคลใกล้ชิดที่เคยเสพยาเสพติดแล้วสามารถเลิกเสพยาเสพติดได้ ซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิดที่เด็กและเยาวชนเห็นว่าเขาสามารถเลิกได้เราก็สามารถเลิกได้ เป็นต้น หากเด็กและเยาวชนยึดถือแบบอย่างที่ดีมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตก็จะสามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนมีแรงบันดาลใจมีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ดี อันจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ไม่กลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก

ปัจจัยที่ 6 ปัจจัยด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ พบว่า การใช้เวลาว่างที่เหมาะสมเป็นประโยชน์ และตรงกับความสนใจของเด็กและเยาวชน เช่น การเล่นดนตรี การเล่นกีฬา การเรียนศิลปะ การฝึกสมาธิ เป็นต้น เป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนเลิกหมกมุ่นกับความคิดหรือความรู้สึกที่อยากกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อีกทั้งเป็นส่วนช่วยเสริมสร้างทักษะต่างๆ ในการดำเนินชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนได้อีกด้วย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ จากผลการศึกษาพบว่า แนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ 6 ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะระดับนโยบาย 3 ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

■ ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

1. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนมีการวางแผนอนาคตภายหลังจากที่

ได้รับการปล่อยตัว และมีเป้าหมายชีวิตในแต่ละด้านที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง และกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญต่อเป้าหมายชีวิต พร้อมทั้งเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เด็กและเยาวชนมีความอดทนรอคอยความสำเร็จควบคู่ไปด้วย ซึ่งจะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีแนวทางในการพัฒนาตนเองในทางทิศทางที่เหมาะสมมีแรงบันดาลใจ มีความมุ่งมั่นที่จะทำตามเป้าหมายชีวิต

2. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรเน้นการเรียนรู้และเพิ่มโปรแกรม หรือกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน เช่น ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการผ่อนคลายอารมณ์ หรือการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการคบเพื่อน ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการกล้าแสดงออก ทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีเครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการจัดการปัญหาในชีวิตประจำวัน ภายหลังจากการได้รับการปล่อยตัว ซึ่งจะช่วยให้เกราะป้องกันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน ให้เกิดความตระหนักรู้ถึงความผิดพลาด มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีพลังใจที่เข้มแข็งที่จะลดละเลิกยาเสพติดได้

3. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรเน้นกระบวนการในช่วงระหว่างการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ทั้งในการเตรียมความพร้อมครอบครัว ชุมชนและตัวเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการให้เด็กและเยาวชนออกไปเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวภายนอกสถานควบคุม เช่น ออกไปศึกษาต่อ ออกไปฝึกงานนอกสถานที่ เป็นต้น เพื่อเป็นการให้เด็กและเยาวชนได้ออกไปทดลอง

ใช้ชีวิตในสังคม เรียนรู้การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ลดการควบคุมลงไปเรื่อย ๆ โดยมีศูนย์ฝึกฯ เป็นตัวกลางระหว่างเด็กและเยาวชนกับสังคมภายนอก เช่น สถานประกอบการ โรงเรียน ในการปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมเพิ่มเติม เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เริ่มใช้ชีวิตในการควบคุมตนเองให้มากยิ่งขึ้น และเพื่อสร้างความพร้อมในการดำเนินชีวิต ภายหลังจากการได้รับการปล่อยตัวให้แก่เด็กและเยาวชน

4. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรอบรมให้ความรู้และส่งเสริมทักษะการเลี้ยงดูลูกวัยรุ่นอย่างเหมาะสม รวมถึงทักษะการดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยตัว เช่น การจัดการกับปัญหาทางด้านอารมณ์จิตใจ การให้คำปรึกษาเมื่อลูกมีปัญหา วิธีการสื่อสารภายในครอบครัวที่เหมาะสม รวมถึงทักษะในการเสริมพลังอำนาจหรือคุณค่าในตนเองให้แก่เด็กและเยาวชน เช่น การให้กำลังใจ การเสริมแรงทางบวกและลดชื่นชมเวลาที่เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ดี การเลือกใช้วิธีการลงโทษที่เหมาะสม เป็นต้น

5. สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ควรปลูกฝังความกตัญญูกตเวทีให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาความบกพร่องทางคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน และช่วยให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของตนเองต่อบุคคลอื่น อันจะนำไปสู่การปรับปรุงพฤติกรรมในการปฏิบัติตนต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม อย่างมีจิตสำนึกที่ดี

6. สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา ควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่าง

ที่เหมาะสม โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กเยาวชนสนใจและมีประโยชน์ เช่น การเล่นเกมดนตรี การเล่นเกมกีฬา เป็นต้น พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับแหล่งการเรียนรู้ในการใช้เวลาว่างของเด็กและเยาวชนควบคู่ไปด้วย เพื่อเป็นการป้องกันและลดความเสี่ยงในการกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อันจะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ

■ ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรผลักดันให้มีการจัดตั้งศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการควบคุมน้อย มีกฎระเบียบที่ไม่เข้มงวด และภายในศูนย์ควรมีบริการให้คำปรึกษาก่อนปล่อย และหลังปล่อยสำหรับให้บริการแก่เด็กและเยาวชนรวมถึงผู้ปกครอง มีโปรแกรมการวางแผนก่อนปล่อย พร้อมกับโปรแกรมและกิจกรรมอื่นๆ ให้เลือกอย่างหลากหลาย โดยให้เด็กและเยาวชนสามารถเลือกที่จะดำเนินชีวิตตามความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม รวมถึงผลักดันให้เด็กและเยาวชนได้มีงานทำ มีที่พักอาศัย และมีที่ศึกษาต่ออย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด

2. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุน ยอมรับ และให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้กลับมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีคุณค่า และมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อีกครั้ง

3. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรสร้างความตระหนัก

และจิตสำนึกที่ดีให้กับประชาชนในการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหาการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน และเสริมสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ทั้งองค์กรภาครัฐ เอกชนและเครือข่ายชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมถึงการผลักดันให้มีระบบการดูแล ติดตาม การส่งต่อและเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงที่อาจจะหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด

■ สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง แนวทางการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนที่ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ กรณีศึกษา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ค้นพบข้อมูลต่างๆ จากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสะท้อนความคิดและความรู้สึกที่มีต่อประเด็นคำถามที่ผู้ศึกษากำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา เมื่อประมวลสิ่งที่ค้นพบและจัดเป็นหมวดหมู่สามารถอภิปรายผลการศึกษาในลักษณะการพรรณนาความในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 แนวทางการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนที่ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ในช่วงเวลาที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า แนวทางการควบคุมตนเองที่ทำให้เด็กและเยาวชน

ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ มีดังต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 การตระหนักถึงความรักและความห่วงใยของครอบครัว ครอบครัวถือเป็นบ้านหลังแรกของเด็กและเยาวชนเป็นเสมือนจุดเริ่มต้นของการขัดเกลาพฤติกรรม และสร้างความรักความอบอุ่นให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ มักจะคิดใคร่ครวญและนึกถึงครอบครัว หรือบุคคลอันเป็นที่รักก่อนที่จะตัดสินใจกระทำผิดซ้ำ เช่น คิดว่าหากตนเองกลับไปกระทำผิดซ้ำ จะทำให้ครอบครัวเดือดร้อนและเสียใจ หรือกลัวว่าตนเองจะไม่มีโอกาสกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัวอีก ดังทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Self-control Theory) ของ Gottfredson and Hirschi (1990) ที่ได้กล่าวว่า พ่อแม่เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างการควบคุมตนเองให้กับเด็กและเยาวชน โดยพ่อแม่ที่มีความผูกพันและมีการอบรมสั่งสอนลูกอย่างใกล้ชิดจะสร้างให้เด็กมีการควบคุมตนเองได้เป็นอย่างดี

แนวทางที่ 2 คือ ได้รับโอกาสและการส่งเสริมสนับสนุนจากสังคม นอกจากความรักและความห่วงใยของครอบครัวแล้ว การที่เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสและการส่งเสริมสนับสนุนจากสังคม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเพื่อน เพื่อนบ้าน ชุมชน นายจ้าง ครู หรือแม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เป็นกลุ่มคนที่จะช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนสามารถที่จะควบคุมตนเองไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ เช่น การให้โอกาสในการศึกษา การประกอบอาชีพ การช่วยเหลือสอดส่องพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Self-control Theory) ของ Gottfredson

and Hirschi (1990) ที่ได้กล่าวว่า นอกจากพ่อแม่ที่เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างการควบคุมตนเองให้กับเด็กและเยาวชนแล้ว ปัจจัยจากชุมชนหรือสังคมที่รวมถึงโรงเรียนและสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ยังมีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองอีกด้วย

แนวทางที่ 3 ตั้งใจแน่วแน่ในเป้าหมายชีวิต และแนวทางที่ 4 การอดทนรอคอยให้เป็น นอกจากครอบครัว ชุมชน และสังคม ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดและเป็นแรงผลักดันให้เด็กและเยาวชนสามารถที่จะควบคุมตนเองไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำได้แล้ว ตัวของเยาวชนเอง ถือว่าเป็นบุคคลสำคัญอีกบุคคลหนึ่งที่จะเป็นผู้เตือนตนเอง และควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้มีความเหมาะสม ดังที่ Thoresen and Mahoney (1974) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการควบคุมตนเองโดยการตั้งเป้าหมายหรือกำหนดเป้าหมายที่ต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (goal setting) เป็นขั้นตอนแรกจะสามารถช่วยบุคคลรู้ถึงพฤติกรรมที่ต้องกระทำอย่างชัดเจน โดยการอดได้ รอได้ จะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถก้าวผ่านสถานการณ์ความเสี่ยง หรือหักห้ามใจต่อแรงกระตุ้น สิ่งยั่วยุต่าง ๆ ที่จะทำให้อกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดซ้ำ (Rosenbaum, 1980)

แนวทางที่ 5 การมีทักษะในการปฏิเสธ แนวทางที่ 6 การมีทักษะในการเลือกคบเพื่อน และแนวทางที่ 7 การมีทักษะในการผ่อนคลาย เมื่อเด็กและเยาวชนเผชิญกับสถานการณ์ หรือสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ใช้ชีวิตประจำวันนี้อาจจะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด การมีทักษะในการปฏิเสธที่ดีและมีทักษะในการเลือกคบเพื่อน รวมถึงมีทักษะในการผ่อนคลายอารมณ์ เช่น หันไปทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจและมีประโยชน์

เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาการควบคุมตนเองได้ดียิ่งขึ้น สามารถรับมือกับสถานการณ์ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถช่วยลดหรือหยุดพฤติกรรมที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ ดังแนวความคิดการควบคุมตนเองของโรเซนบัม Rosenbaum (1980) ที่กล่าวว่า การพัฒนาทักษะในการควบคุมตนเอง บุคคลจะต้องมีการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะพิเศษต่างๆ เช่น ทักษะในการผ่อนคลาย ทักษะในการจัดการกับอารมณ์ และทักษะการปฏิเสธสิ่งยั่วยุทางอารมณ์ ซึ่งในการศึกษาของโรเซนบัม (Rosenbaum) พบว่า ผู้ที่มีทักษะในการควบคุมตนเองที่ดี จะมีทักษะในการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางที่ 8 หลีกเลี่ยงสภาพการณ์ หรือสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงให้กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หากไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์หรือสิ่งยั่วยุต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดการกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้แล้ว แนวทางการหลีกเลี่ยงสภาพการณ์หรือสถานการณ์ที่มีความเสี่ยง เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถควบคุมตนเอง โดยการหลีกเลี่ยง หรือเลิกเกี่ยวข้องกับสังคมสถานการณ์ หรือสิ่งกระตุ้นต่างๆ ที่เป็นความเสี่ยงจนนำไปสู่การกลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับกับโธเรเซน และมาโฮเนย์ (Thoresen & Mahoney, 1974) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการที่ใช้ในการควบคุมตนเอง มีกระบวนการที่สำคัญ 2 กระบวนการ ได้แก่ (1) การควบคุมสิ่งเร้า (stimulant control) หมายถึง การที่บุคคลวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงตัวแปรในสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะลงมือกระทำพฤติกรรม

เป้าหมาย แล้วจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งเร้าของบุคคลใหม่ เพื่อกระตุ้นหรือลดพฤติกรรมของบุคคลนั้น เนื่องจากพฤติกรรมบางอย่างมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม ดังนั้นเพื่อเป็นการควบคุมพฤติกรรม จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมสิ่งเร้า (2) การควบคุมผลกรรมด้วยตนเอง (self-presented consequence) คือ การให้ผลกรรมตนเองหลังจากได้ลงมือกระทำตามเป้าหมายแล้ว ผลกรรมนี้อาจเป็นการเสริมแรงหรือการลงโทษปกติมักจะใช้การเสริมแรงเป็นหลัก เนื่องจากการลงโทษมักจะก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ ไม่พอใจ โกรธหรือกลัว และเกิดพฤติกรรมที่ก้าวร้าวเบี่ยงเบนได้

แนวทางที่ 9 การนึกถึงประโยชน์และโทษในการไม่กลับไปหรือกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และแนวทางที่ 10 หวนคิด/นึกถึง การกลับไปเข้าไปในสถานควบคุม ซึ่งเป็นแนวทางการควบคุมตนเองที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนได้คิดไตร่ตรองถึงประโยชน์ (เสริมแรง) และโทษ (การลงโทษ) จากการเสพ/ขายยาเสพติด และสามารถตระหนักถึงประโยชน์จากการไม่กลับไปใช้สารเสพติดซ้ำ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ช่วยควบคุมพฤติกรรม และช่วยเตือนสติให้เด็กและเยาวชนสามารถยับยั้งจิตใจของตนเองให้ไม่หวนกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Dillon et al. (อ้างถึงใน กษพร เผือกผ่อง, 2560) ได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพเฉพาะในวัยรุ่นที่ใช้สารเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ข้อสรุปว่า พลังต้านยาเสพติดของวัยรุ่น ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) การค้นหาปัจจัยที่เป็นความเสี่ยงและปัจจัยปกป้องต่อการเสพติด (2) การใช้เหตุผลต่างๆ ในการตัดสินใจ

ที่จะไม่เสพยา และ (3) การมีทักษะในการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อที่จะปฏิเสธการเสพยาเสพติดและแนวทางสุดท้าย ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจสำหรับแนวทางการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชน คือ แนวทางที่ 11 การกำหนดต้นแบบที่ดีเพื่อยึดถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตจากการศึกษาข้อค้นพบที่น่าสนใจสำหรับแนวทางการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนในเรื่องการกำหนดต้นแบบที่ดีในชีวิต ซึ่งเมื่อเด็กและเยาวชนมีแบบอย่างที่ดีในชีวิตแล้วยึดถือเป็นแบบอย่างและนำไปปฏิบัติตาม ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนมีแรงจูงใจ หรือมีกำลังใจที่จะสามารถควบคุมตนเองได้ เพราะอยากมีชีวิตที่ดีเหมือนแบบอย่างที่ตนประทับใจหรือศรัทธา

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยที่มีผลทำให้เด็กและเยาวชนไม่กระทำความผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลทำให้เด็กและเยาวชนไม่กระทำความผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมีหลายปัจจัยด้วยกัน ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านตนเอง ครอบครัว เพื่อน ชุมชนสังคม แบบอย่างที่ดีและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ในเรื่องปัจจัยด้านตนเอง พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีความตระหนักและเห็นคุณค่าในตนเอง รักตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีทัศนคติที่ดี สามารถคิดไตร่ตรองแยกแยะถึงประโยชน์และโทษของการกระทำต่าง ๆ สามารถเรียนรู้จากบทเรียนหรือประสบการณ์และนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต มีเป้าหมายและมีการวางแผนในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient : AQ) โดย พอล

สตอลต์ (Stoltz, 1997) มีความเชื่อว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนประสบความสำเร็จในชีวิตโดยรวมได้ ซึ่งการจะเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขอุปสรรคต้องเริ่มต้นที่ตัวบุคคล เริ่มต้นที่ตัวเราเองก่อน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างทัศนคติทางบวก การรับรู้ต่ออุปสรรคในทางบวก การมีความเข้มแข็งทางจิตใจ และการควบคุมตนเองที่ดี ฯลฯ เพื่อให้ส่งผลกระทบย้อนกลับขึ้นไปในระดับอาชีพ การงาน และระดับสังคมในภาพรวม

ปัจจัยด้านครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เป็นปัจจัยสนับสนุนเชิงบวกที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนก้าวผ่านวิกฤติต่าง ๆ ในชีวิตได้ ทั้งในด้านการให้ความรัก ความห่วงใย และในด้านการอบรมลูกเลี้ยงดู จากการศึกษาจะพบว่าแรงบันดาลใจหรือกำลังใจที่ดีที่สุดที่ทำให้เด็กและเยาวชนไม่กลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด คือ ครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นเสมือนที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และทำให้เด็กและเยาวชนคิดได้คิดไตร่ตรองถึงผลกระทบต่อบุคคลตามที่ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social Bonding Theory) ที่พัฒนาโดย เฮอริชิ (Hirschi, 1969) ได้นำเสนอทฤษฎีควบคุมโดยมีใจความสำคัญว่า บุคคลที่มีความผูกพันกับองค์การหรือกลุ่มในสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และเพื่อนฝูง มักจะมีแนวโน้มที่ไม่ประกอบอาชญากรรม เนื่องจากบุคคลมีความผูกพัน (attachment) ข้อผูกมัด (commitment) การเข้าร่วม (involvement) และความเชื่อ (belief) ในกลุ่มสังคมที่เขาอยู่ร่วมด้วย

นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการคบเพื่อน ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากเพื่อนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อความคิด

และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น ที่มีพัฒนาการทางสังคมที่เริ่มห่างจากครอบครัว ไม่สนิทสนมกับบิดามารดาเหมือนเดิม แต่จะสนใจเพื่อนมากกว่า ตามที่ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) ของ เอ็ดวิน เซ็ทเทอร์แลนด์ (Sutherland, 1985) ที่ให้ความสำคัญไปที่กลุ่มเพื่อน ที่มีการคบหาสมาคมด้วย เนื่องจากมีปะทะสังสรรค์กัน (interaction) เป็นการติดต่อกันสองฝ่าย ดังนั้น องค์ประกอบของเพื่อนจึงมีความสำคัญ องค์ประกอบนั้น ได้แก่ ประเภท คุณลักษณะ บุคลิก พฤติกรรม ประเด็นที่น่าสนใจคือทฤษฎีนี้มองว่าคนจะกระทำความผิดเพราะคบเพื่อน เอาอย่างเพื่อน เลียนแบบเพื่อน แล้วจึงนำทัศนคติ ค่านิยม กลวิธี เทคนิคที่โน้มน้าวให้กระทำความผิดต่าง ๆ มาให้ปฏิบัติภายหลัง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความถี่ (frequency) และระยะเวลา (duration) ในการคบหาสมาคม รวมทั้งลำดับของความสัมพันธ์ (priority) ตลอดจนความเข้มข้น (intensity) ของการคบหาซึ่งหมายถึง ผู้ที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลมากในความสัมพันธ์ย่อมมีผลในการชักจูงหรือต่อการเรียนรู้พฤติกรรมมาก ในทางกลับกันหากเด็กและเยาวชนคบเพื่อนที่ไม่ดี ก็อาจจะชักนำกันเสพยาหรือการขายยาเสพติด จนนำไปสู่การกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกครั้ง

ปัจจัยด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนมีทักษะต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต อีกทั้งสามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนไม่มีเวลาว่างไปหมกมุ่นกับความคิด และพฤติกรรมเดิม ๆ ที่อาจจะนำไปสู่การกระทำผิด โดยในช่วงวัยรุ่นมักจะมี

ความต้องการที่เด่นชัดมากในเรื่องความต้องการแสวงหาประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ รวมทั้งความท้าทายที่ตื่นเต้น ไม่ชอบความจำเจซ้ำซาก ชอบทดลอง หรือยิ่งถูกห้ามยิ่งอยากทดลอง ตามทฤษฎีพัฒนาบุคลิกภาพของอีริคสัน (Erikson, 1950) ที่ได้กล่าวถึงสิ่งที่เด็กและเยาวชนในวัยรุ่นควรจะรู้จักทดลองปฏิบัติและปรับตัว ก่อนก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ คือการรู้จักใช้เวลาว่างให้ถูกต้องมีประโยชน์ และจะต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

นอกจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งก็คือ ปัจจัยด้านชุมชนสังคม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูส่งเสริมสนับสนุน และให้โอกาสเด็กและเยาวชนกลับไปดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข โดยเฉพาะหน่วยงานในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เป็นเสมือนจุดเริ่มต้นของการแก้ไข ผูกอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้จากเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ สามารถช่วยบำบัดแก้ไขพฤติกรรมและเสริมสร้างทัศนคติที่เหมาะสมให้แก่เด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนมีภูมิคุ้มกัน สามารถเรียนรู้ และปรับตัวก่อนออกไปดำเนินชีวิตข้างนอก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดในคดียาเสพติดของเยาวชน จังหวัดพิษณุโลก (ชาตรี ชีววัฒนานนท์, 2559) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดในคดียาเสพติดคือ ปัจจัยทางด้านพื้นที่ เนื่องจากบางพื้นที่เยาวชน ได้ให้ข้อมูลว่าเป็นแหล่งของยาเสพติดสามารถหาซื้อขายได้ง่าย ดังสมมุติฐานใน

งานวิจัยว่า “ปัจจัยเชิงพื้นที่ ที่เยาวชนอาศัยอยู่ อาจเป็นแหล่งมั่วสุมของผู้เสพยาเสพติดส่งผลให้ เยาวชนในพื้นที่นั้น ๆ ต้องทำตามเพื่อต้องการ เป็นที่ยอมรับของคนในพื้นที่แห่งนั้น”

ปัจจัยประการสุดท้ายที่จะกล่าวถึงคือ ปัจจัย ด้านแบบอย่างที่ดี ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจ ทั้งเด็กและเยาวชนและเจ้าหน้าที่ต่างให้ความเห็น ว่าการมีแบบอย่างที่ดี (idol) เป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ช่วยทำให้เยาวชนมีแรงบันดาลใจที่จะปรับเปลี่ยน ตนเองให้เป็นคนที่ดีขึ้น เนื่องจากช่วงวัยรุ่น เป็นวัยที่กำลังค้นหาเอกลักษณ์ที่เหมาะสม สำหรับตนเอง เพราะฉะนั้น หากเด็กและเยาวชน ยึดถือแบบอย่างที่ดีมาเป็นแบบอย่างในการ ดำเนินชีวิต ก็จะสามารถช่วยให้เด็กและเยาวชน มีแรงบันดาลใจมีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ดี อันจะนำไปสู่การปรับพฤติกรรมของตนเอง ให้ไปในทิศทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับทฤษฎี การเรียนรู้ปัญหาทางสังคม ที่พัฒนาขึ้น โดย แบนดูรา (Bandura, 1986) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ ของมนุษย์นั้นเกิดจากพฤติกรรมบุคคลมีการ ปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลนั้น และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวุฒิ เศรษฐฤทธิ์ (2554) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกิด กระบวนการจดจำพฤติกรรมของศิลปินต้นแบบ ในละครโทรทัศน์ ซึ่งการจดจำนั้นนำไปสู่การ แสดงออกในภายหลัง

ประเด็นที่ 3 เสนอแนะแนวทางในการ ป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ จากการเก็บ รวบรวมข้อมูลพบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางในการ ป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ 6 ข้อเสนอแนะ และ ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย 3 ข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

1. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรเสริมสร้างให้เด็กและ เยาวชนมีการวางแผนอนาคตภายหลังจากที่ได้รับ การปล่อยตัว และมีเป้าหมายชีวิตในแต่ละด้าน ที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง และกระตุ้นให้เด็ก และเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญต่อเป้าหมาย ชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพันธะทางสังคม (Hirschi, 1969) ที่ให้ความสำคัญกับการที่บุคคล มีความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายในชีวิต หรือการมีพันธะ ทางสัญญาต่อเป้าหมายที่ดี ซึ่งการที่บุคคล ได้ทุ่มเทความตั้งใจในการสร้างตนเองให้เจริญ รุ่งเรืองแล้ว ความคิดที่จะกระทำความผิดไปจาก บรรทัดฐานของสังคมก็จะลดน้อยลง เนื่องจาก ผลของการกระทำความผิดอาจจะทำให้บุคคลนั้น ไปไม่ถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในชีวิต

2. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรเน้นการเรียนรู้และ เพิ่มโปรแกรมหรือกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิตเด็ก และเยาวชน เช่น ทักษะการปฏิเสธ ทักษะ การผ่อนคลายอารมณ์ ทักษะการคบเพื่อน เป็นต้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีเครื่องมือที่จะ นำมาใช้ในการจัดการปัญหาในชีวิตประจำวัน ภายหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัว โดยจะช่วย เป็นเกราะป้องกัน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับ เด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิด ของเฮเลน (Helens อ้างถึงใน ศุภราชินะเกตุ, 2553) ที่เชื่อว่ารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติด ที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่ตัวคนและพฤติกรรมของคน เป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับ กรองทอง เสนชัย (อ้างถึงใน พัชรภรณ์ ด้านประชุม, 2556) ได้กล่าวถึง หลักการจัดการศึกษาเพื่อป้องกันการ เสพยาบ้า หรือป้องกันการใช้ยาในทางที่ผิด

โดยมุ่งเน้นพัฒนา “คน” เป็นสำคัญ จัดการศึกษา เน้นการปลูกฝัง การอบรมเลี้ยงดูเยาวชน ให้มีพัฒนาการ และเจริญงอกงามไปตามวัย

3. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรเน้นกระบวนการในช่วง ระหว่างการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เพื่อให้ เด็กและเยาวชนได้ออกไปทดลองใช้ชีวิต ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับบทความเรื่อง เตรียม ความพร้อมเยาวชนก่อนออกจากสถานพินิจฯ โดยนักวิจัยระบุตรงกันว่า ครอบครัวและเครือข่าย ในสังคม คือสิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยดูแลเยาวชน เหล่านี้ให้สามารถดูแลตัวเองไปจนถึงเป็นผู้ใหญ่ ที่ดีในอนาคตได้ โดยจะต้องผ่านโปรแกรม การอบรมหลายขั้นตอน (ไทยพีบีเอส, 2555)

4. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรอบรมให้ความรู้และ ส่งเสริมทักษะการเลี้ยงดูลูกวัยรุ่นอย่างเหมาะสม รวมถึงทักษะการดูแลเด็กและเยาวชนภายหลัง ปล่อยตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องแนวทาง ในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำ ของเด็กและเยาวชน ในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญา วิทยา (ศิริวรรณ กมลสุขสถิต, 2557) พบว่า ลักษณะของครอบครัวและสภาพแวดล้อม ของครอบครัว จะเป็นแรงผลักดันต่อพฤติกรรม การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนด้วยเช่นกัน ตัวอย่าง เช่น จำนวนสมาชิกในครอบครัว การเลี้ยงดู ที่ไม่เหมาะสม ปัญหาครอบครัว การละทิ้งเด็ก และความผูกพันของเด็กต่อผู้ปกครอง และ สอดคล้องกับที่ Hirschi (1969) ได้กล่าวไว้ว่า การป้องกันการกระทำผิดที่ดีที่สุด คือ การเรียนรู้ ทางสังคมโดยครอบครัว

5. สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ควรปลูกฝังความกตัญญูแก่เด็ก และเยาวชน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาความบกพร่อง ทางคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน และช่วยให้เด็ก และเยาวชนตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจาก การกระทำของตนเองต่อบุคคลอื่น สอดคล้องกับ คำกล่าวของ พุทธชาติ แผนสมบุญ อาจารย์ ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขา พุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย (มจร) ในบทความเรื่อง วิจัยพบปลูกฝัง กตัญญูเชิงพุทธแก่เด็กไว้คุณธรรม กล่าวว่ กระบวนการปลูกฝังความกตัญญูแก่เด็กไว้เชิง พุทธแก้ปัญหาความบกพร่องทางคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชนได้ เป็นการกระตุ้นให้เกิด พัฒนาการทางด้านการพัฒนาระดับคุณธรรม ในขั้นที่สูงขึ้นได้ ซึ่งทัศนะนี้สอดคล้องหลักการ ของพระพุทธศาสนากล่าวว่า บุคคลสามารถฝึก ได้โดยไม่จำกัดช่วงวัย และสอดคล้องกับ แนวคิดของเดชพระคุณพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ที่กล่าวว่า ระบบการศึกษาที่สมบูรณ์ จะต้องมอบคุณค่าประกอบพร้อมทั้งศีล สมาธิ และ ปัญญา โดยกระบวนการปลูกฝังเยาวชน โดยการ มีส่วนร่วมนี้เป็นกระบวนการสร้างปัญญา และนำไปสู่ความเข้าใจชีวิตสภาพแวดล้อม และเป็นไปเพื่อความดำรงอยู่ด้วยดีร่วมกัน ในสังคม (คมชัดลึก, 2559)

6. สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา ควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่าง ที่เหมาะสม โดยการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เด็ก และเยาวชนสนใจและมีประโยชน์ เพื่อเป็น การป้องกันและลดความเสี่ยงในการกลับไป เกี่ยวข้องกับยาเสพติด อันจะนำไปสู่การกระทำ ผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัย เรื่อง

การพัฒนาแบบการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดกรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า ควรมีการใช้กิจกรรมทางการศึกษา และกิจกรรม หรือโปรแกรมที่ทำให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างไปกับสิ่งที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ เช่น กีฬา ดนตรี การแข่งขันทนายปริศนา การแก้ปัญหาต่าง ๆ จะช่วยป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนได้ (กาญจนา คุณารักษ์, 2555) สอดคล้องกับ พนม เกตุมาน (อ้างถึงใน พัชราภรณ์ ด้านประชุม, 2556) ที่กล่าวว่า กิจกรรมที่สร้างให้วัยรุ่นมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ มากขึ้น เขาจะเกิดความสุขได้ด้วยตนเอง สามารถแก้ไขปัญหาลดลงและดำเนินชีวิตต่อไปได้โดยไม่สนใจยาบ้าหรือยาเสพติด และบ่อยครั้งสามารถแทรกสิ่งเหล่านี้ลงไปในชีวิตประจำวัน เช่น กีฬา กิจกรรมกลุ่ม ดนตรี ศิลปะ ค่ายพักแรม หรือการบำเพ็ญประโยชน์ เมื่อวัยรุ่นเกิดความอยากจะทำในสิ่งที่ดี มีเป้าหมายของตนเองเช่นนี้ ก็จะเป็นภูมิคุ้มกันยาบ้าได้อย่างดี

■ ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรผลักดันให้มีการจัดตั้งศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการควบคุมน้อย มีกฎระเบียบที่ไม่เข้มงวด และภายในศูนย์ควรมีบริการให้คำปรึกษา ก่อนปล่อย และหลังปล่อยสำหรับให้บริการแก่เด็กและเยาวชนรวมถึงผู้ปกครอง เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับบทความเรื่อง ศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย

ที่ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ต้องขังที่ถูกจำคุกในเรือนจำมาเป็นเวลานาน จะสูญเสียสถานะทางสังคมจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในด้านต่าง ๆ ซึ่งศูนย์แต่ละประเทศก็มีจุดเด่นที่แตกต่างกันออกไป ควรนำมาเป็นต้นแบบและปรับใช้กับประเทศไทย (วันวิสา เพ็ญอุดม, 2561)

2. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุน ยอมรับ และให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้กลับมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีคุณค่า และมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อีกครั้ง สอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัย เรื่องการพัฒนาแบบการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นตรงกันว่ารัฐบาลควรกำหนดทิศทางของสื่อมวลชนในการรายงาน และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไปในทิศทางที่เป็นบวก และการรณรงค์ให้ครอบครัว ชุมชนและสังคมให้อภัยรองรับเด็กและเยาวชน กลับคืนสู่สังคมเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น (กาญจนา คุณารักษ์, 2555)

3. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีให้กับประชาชนในการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหาการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน และเสริมสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงการผลักดันให้มีระบบการดูแล ติดตาม การส่งต่อ

และเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงที่อาจจะหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติด สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิกร ต๊ะม่าน (2556) ที่ได้ศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่าแนวทางและมาตรการการป้องกันแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดผลได้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และในส่วนของชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ติดตาม สอดส่อง ดูแลและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในชุมชน

■ บรรณานุกรม

- กชพร เผือกผ่อง. (2560). ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการควบคุมตนเองของผู้เสพยาเสพติดแอมเฟตามีน. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2563). รายงานผลการตรวจสอบการกระทำผิดซ้ำประจำปีงบประมาณ 2560-2562. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2555). การพัฒนารูปแบบการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด : กรณีศึกษา สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2561). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เจ. เอส. การพิมพ์. คมชัดลึก. (2559). กระบวนการปลูกฝังความกตัญญูทศเวทีเชิงพุทธ แก้ปัญหาความบกพร่องทางคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนได้. ค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2564, จาก www.komchadluek.net/news/knowledge/220609
- จารุณี แซ่ตั้ง. (2548). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่กระทำผิดซ้ำของเยาวชน ศึกษากรณีศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชาตรี ชีววัฒนานนท์. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดในคดียาเสพติดเยาวชน จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์บัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐภูมิ จันดี. (2555). ปัญหาการแก้ไขการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 7 จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไทยพีบีเอส. (2555). เตรียมความพร้อมเยาวชนก่อนออกจากสถานพินิจฯ. ค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2564, จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/118215>
- ธนวุฒิ เศรษฐธิ. (2554). การศึกษาพฤติกรรม การเลียนแบบศิลปินต้นแบบละครโทรทัศน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พัชรภรณ์ ด้านประชุม. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกำบังตนเองจากยาเสพติดของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลวังสมบุญ

- จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสน-
ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พีร วงศ์อุปราช และชาญคณิต ก.สุริยะมณี.
(2554). การทดสอบโครงสร้างทฤษฎีการ
ควบคุมตนเองในตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำ
ผิดซ้ำในศูนย์ฝึกและสถานพินิจทั่วประเทศ.
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธนบุรี, 5(9), 5-22.
- รัชนิกร ต๊ะม่าน. (2556). แนวทางการป้องกัน
และแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและ
เยาวชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. การค้นคว้า
อิสระ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันวิสา เพ็งอุดม. (2561). ศูนย์เตรียมความ
พร้อมก่อนปล่อยในประเทศไทยสหรัฐอเมริกา
และออสเตรเลีย. ค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2564,
จาก [https://www.gotoknow.org/posts/
656613](https://www.gotoknow.org/posts/656613)
- ศิริวรรณ กมลสุขสถิต. (2557). แนวทางในการ
ป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็ก
และเยาวชน ในคดีความผิด เกี่ยวกับ
ยาเสพติดโดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนาย
ทางด้านอาชญาวิทยา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
บัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ศุภร ชินะเกตุ. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อ
พฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีว
ศึกษา จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- หนังสือต่างประเทศ**
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of
thought and action: A social cognitive
Theory*. NJ: Prentice-Hall.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*.
New York: W.W. Norton.
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990).
A general theory of crime. CA: Stanford
University Press.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*.
CA: University of California Press.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation
and research methods* (2nd ed.). CA: Sage.
- Rosenbaum, M. (1980). A schedule for
assessing self-control behavior: Preliminary
findings. *Behavior Therapy*, 11(1), 109 - 121.
- Stoltz, P. G. (1997). *Adversity quotient:
Turning obstacles into opportunities*. NY:
John Wiley & Son.
- Sutherland, E. H. (1985). *White collar crime:
The uncut version*. LDN: Yale University
Press.
- Thoresen, C. E., & Mahoney, M. J. (1974).
Behavioral self-control. NY: Rinehart &
Winston.

